



«ЗАТВЕРДЖЕНО»
Рішенням вченої ради
Інституту спеціальної педагогіки і психології
імені Миколи Ярмаченка НАПН України
протокол №6 від 27 червня 2024 року
Голова вченої ради В.В.Засенко



Спеціальність	053 Психологія і 016 Спеціальна освіта
Освітня програма	Спеціальна педагогіка/ Спеціальна психологія
Ступінь	Доктор філософії

Шифр дисципліни	ВД8
Назва дисципліни	Теорія і практика української жестової мови і дактильного мовлення

Навчальний рік	2024-2025
Кількість кредитів ЕКТС (годин)	2 кредити (60 годин)
Статус	вибіркова дисципліна
Короткий опис дисципліни	<i>Методологічна основа</i> дисципліни полягає у сучасній науковій інформації про роль двох мов: словесної і жестової, їхніх форм, усвідомлення вибору шляху розвитку жестомовної особи з урахуванням сенситивних періодів розвитку сприймання, мовлення, основних принципів та технологій розвитково-компенсаторного спілкування.
Викладач	Кульбіда С.В.
Контакти	Тел +380501435150 Email svk5554@gmail.com
Час для консультацій	понеділок, четвер, 14.00-16:00

Мета курсу	- озброєння здобувачів необхідним рівнем мовно (мовленнєвої) професійної компетенції, яка забезпечували б їм можливість використання практичних навичок опанування української жестової мови, дактилювання у роботі з жестомовними особами
-------------------	--

Завдання курсу

1.	ознайомлення з теоретичними і практичними основами природного розвитку в межах соціокультурного феномену глухоти, роллю і значенням української жестової мови, дактилології; новими науковими аспектами і найближчою перспективою фонду знань, ресурсних можливостей осіб з ООП
2.	формування професійних компетенцій з методики опанування навичками української дактилології, УЖМ у жестомовних осіб різного віку у видах сурдознавчої, мовної діяльності, зокрема навчально-виховної, компенсаційно-розвиткової, діагностико-аналітичної, консультативної, методичної, перекладацької та ін.;
3.	опанування системою роботи з розвитку навичок опанування дактильного мовлення, УЖМ в умовах спеціального навчання жестомовних осіб.

Загальні компетентності

ЗК 1.	Здатність розв'язувати комплексні проблеми у сфері спеціальної та/або інклюзивної освіти на основі системного наукового світогляду та загального культурного кругозору Із дотриманням принципів професійної етики та академічної доброчесності.
ЗК 2.	Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
ЗК3.	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, пошуку, оброблення та аналізу наукової інформації з різних джерел.
ЗК 4.	Здатність працювати в міжнародному контексті.

Спеціальні (фахові) компетентності

СК01	Здатність розв'язувати комплексні проблеми, виконувати оригінальні дослідження, досягати наукових результатів, які створюють нові знання у сфері спеціальної та/або інклюзивної освіти.
СКО2	Здатність застосувати сучасні методології, методи та інструменти теоретичних та емпіричних досліджень у сфері спеціальної та/або інклюзивної освіти.
СК03	Здатність проектувати, моделювати, розробляти нові технології, методики і засоби у сфері спеціальної та/або інклюзивної освіти.
СК04	Здатність здійснювати науково-педагогічну та освітню діяльність у закладах вищої освіти (наукових установах) у сфері спеціальної

та інклюзивної освіти.

СК05 Здатність розробляти проекти у сфері спеціальної та/або інклюзивної освіти та управляти ними, презентувати результати наукових досліджень та/або інноваційних розробок українською та іноземною мовами.

СК06 Здатність здійснювати науково-педагогічну та освітню діяльність у закладах вищої освіти (наукових установах) у сфері спеціальної та інклюзивної освіти.

СК07 Здатність здійснювати порівняльний аналіз українського й зарубіжного досвіду у використанні дослідницького інструментарію для розроблення передових практик доступної і безбар'єрної освіти осіб з ООП.

СК0 8. Здатність вивчати і застосовувати інноваційні цифрові технології у проєктній дослідницькій діяльності.

СКО 9 Соціокультурна компетентність. Здатність критично осмислювати основні світоглядні теорії соціокультурності, фонду знань у навчанні та професійній діяльності; положень, які формують наукову картину світу.; вміння відстоювати власні стратегії професійної діяльності.

СКО 10 Здатність застосовувати знання, пов'язані із соціальною комунікацією, особливостями соціальних ролей; здатність до орієнтування у соціальних комунікативних ситуаціях.

Програмні результати навчання

РН01. Мати передові концептуальні і методологічні знання, загальний науковий кругозір, необхідні для критичного аналізу та переоцінки наявних знань і професійних практик у сфері спеціальної та/або інклюзивної освіти.

РН02. Розуміти загальні принципи, методи освітніх наук, а також загальну методологію наукових досліджень, застосовувати їх у власних дослідженнях у сфері спеціальної та/або інклюзивної освіти та у викладацькій практиці.

РН03. Мати дослідницькі навички, достатні для проведення наукових і прикладних досліджень, розв'язання значущих проблем у сфері спеціальної та/або інклюзивної освіти.

РН04. Планувати і виконувати наукові і прикладні дослідження зі спеціальної та/або інклюзивної освіти, здійснювати критичний аналіз результатів власних досліджень і результатів інших дослідників у контексті усього комплексу сучасних знань щодо досліджуваної проблеми з дотриманням академічної доброчесності.

РН05. Застосовувати сучасні інструменти і технології пошуку, оброблення та аналізу інформації, зокрема, статистичні методи

	аналізу даних великого обсягу та/або складної структури, спеціалізовані бази даних та інформаційні системи.
РН06.	Формулювати і перевіряти гіпотези у сфері спеціальної та/або інклюзивної освіти; використовувати для обґрунтування висновків належні докази, зокрема, результати теоретичного аналізу, емпіричних досліджень, статистичного аналізу та комп'ютерного моделювання, наявні літературні дані.
РН07.	Розробляти та досліджувати концептуальні та інші моделі педагогічних ситуацій, нових методик, інструментів тощо, ефективно використовувати їх для отримання нових знань та/або створення інноваційних продуктів у сфері спеціальної та/або інклюзивної освіти та у дотичних міждисциплінарних напрямках.
РН08.	Вільно презентувати та обговорювати з фахівцями, широкою науковою спільнотою, суспільством в цілому українською та іноземною мовами результати досліджень, наукові та прикладні проблеми освіти, оприлюднювати результати власних досліджень у наукових публікаціях в провідних вітчизняних і міжнародних наукових виданнях.
РН09.	Розробляти та реалізовувати наукові та/або прикладні проекти, які дають можливість переосмислити наявне та створити нове цілісне знання та/або професійну практику і розв'язувати значущі науково-прикладні проблеми у сфері спеціальної та/або інклюзивної освіти з урахуванням правових, етичних та економічних аспектів, забезпечувати захист інтелектуальної власності.
РН10.	Організовувати та здійснювати освітній процес у сфері спеціальної та інклюзивної освіти, його наукове, навчально-методичне та нормативне забезпечення, розробляти та викладати навчальні дисципліни зі спеціальної та/або інклюзивної освіти у закладах вищої освіти.
РН11.	Розвивати здатність до застосування знань основних принципів, правил, прийомів і форм педагогічної комунікації з використанням доступних форм мовлення; вміння використовувати різноманітні інформаційні джерела та способи отримання інформації у професійних цілях.
РН12.	Вибудовувати процес педагогічного спілкування, налагоджувати продуктивну професійно-компенсаторну і навчально-реабілітаційну взаємодію, суб'єкт-суб'єктну комунікацію.

Програма дисципліни		
Тема 1	Год	Наукова парадигма феномену глухоти
	3	1. Сучасні аспекти теорії і практики навчання глухих і зі зниженим слухом дітей. 2. Соціокультурна концепція глухоти: вихідні експериментальні дослідження; зміни в політиці держав у справах меншин; державна політика в сфері спеціальної освіти глухих в контексті мовного питання. 3. Значення діяльності громадських організацій (спільнота глухих, Об'єднання нечуючих педагогів, батьківські товариства, Укр.-Канадський Альянс та ін.) для зміни поглядів на феномен глухоти в сучасних умовах.
Тема 2		Структура і особливості української жестової мови
	3	1. Загальна характеристика жестової мови як знакової комунікативної природної системи. 2. Відмінності між жестовими і вербальними мовами. Розмежування понять «кальковане жестове мовлення», «жестова мова», «жестове мовлення». 3. Національні жестові мови. Еволюційний розвиток української жестової мови. 4. Поняття «жест». Складові жесту як мовної одиниці. 5. Загальна характеристика видів та особливостей конфігурацій, локалізацій, якості руху. Значення немануального компоненту.
Тема 3		Роль і значення УЖМ у критичний період розвитку дитини
	4	1. Особливості розвитку мозкових структур від народження до 5 років. 2. Можливості мозку у розвитку когнітивних, рухових, сенсорних можливостей дитини. Критичний період, мовна депривація, перша мова. 3. Порівняльний аспект розвитку слухової і глухої дитини з огляду на «вікно об'єктивних» можливостей. 4. Умови успішного розвитку з урахуванням інформаційної складової. УЖМ як засіб розвитку дитини в умовах слухової депривації. Перші жести дитини.

План					
Семестр, тиждень, заняття (дата)	Тема, План заняття	Аудиторні заняття		Самостійна Робота	
		Форма	Год	Завдання	Год
Заняття 1	Українська дактилологія Дактилологія як наука. Розвиток дактилології в різних країнах світу. Засади розвитку вітчизняної дактилології. Особливості дактильних абеток. Лінгвістичні особливості української дактилології.	Практичне	2	УЖМ, українська дактилологія в системі спеціальної, інклюзивної освіти. Структура і особливості УЖМ.	10
Заняття 2	Українська дактилологія Правила дактилювання. Авторська модель опанування українською дактилологією.	Практичне	2	Норми опанування українських дактилем на практичному матеріалі	10
Заняття 3	Жестове ім'я в УЖМ. Роль імені у словесній мові. Роль імені у жестовій мові. Види і характеристика імен за характерними ознаками. Приклади відомих постатей.	Практичне	2	Картина світу глухих. Семантичні особливості УЖМ. Кінетичні особливості, способи будови ЖО. Локалізація, конфігурація, напрям і характер руху, просодія – як компоненти ЖО.	10
Заняття 4	Вивчення і засвоєння жестів з тематичної групи. Опанування жестової лексики з тем «Знайомство», «Родина», «Запитання».	Практичне	2	Характерні особливості показу жестових одиниць. Відпрацювання навичок показу, пригадування, впізнання, зчитування жестів тематичних груп. Система запису жестової одиниці.	10
Заняття 5	Числожести в УЖМ. Загальні семантичні поняття (1-4), варіанти показу. Орієнтовні вправи на закріплення з сучасних підручників (Н 90) і (Н 91).	Практичне	2	Числожести в УЖМ на прикладі 1-5, 6-9, десятків, сотень та ін. Один* у УМ, переклад УЖМ, похідні жести від 1. Два* в УМ, переклад УЖМ, похідні жести... Три в УМ, переклад УЖМ. Чотири в УМ, переклад УЖМ. Дериваційні особливості в УЖМ при перекладі: кількісних, порядкових числівників, прислівників.	10

Індивідуальні завдання та підсумковий контроль

Завдання	Особливості виконання та вимоги
1. Підготувати есе на тему «Мої УЖМ – ставлення, розуміння, використання, досвід опанування; успіхи у комунікації жестомовною особою професійній діяльності».	Письмова робота (1 сторінка) власної рефлексії: у Дактильне мовлення – оволодіння, навички, досвід використання. з Цільва аудиторія для використання комунікації засобами УЖМ і Дм.
2. Продемонструвати навички володіння тематичною групою дактилювання зчитування інформації	Тематична група на вибір. Прості, складні, ускладнені вправи з ЖО, і
Підсумковий контроль (залік)	ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ до заліку 1. Основні положення соціокультурної концепції глухоти. 2. Реалізація особистісно-орієнтованого підходу до розвитку жестомовної дитини з урахуванням сучасних концепцій глухоти. 3. Українська дактилологія. Дактилема. Історія створення. 4. Правила дактилювання: орфографічні, пунктуаційні. 5. Технічні правила дактилювання. 6. Мовна і мовленнєва норма в українській дактилології. 7. Українська жестова мова (УЖМ). Користувачі УЖМ. 8. УТОГ як громадська організація глухих України. 9. Порівняльна характеристика словесної і жестової мови. 10. Входження УЖМ у сім'ю європейських жестових мов та жестових мов світу. 11. Жест. Види жестів за різними ознаками. 12. Іменні жести, їхня роль в УЖМ. 13. Жести-предикати, їхня роль в УЖМ. 14. Особливості спілкування з глухими особами. 15. Орієнтовні стратегії ефективної комунікації з глухою особою. 16. Орієнтовні стратегії ефективної комунікації жестомовною особою 17. Шляхи удосконалення спілкування з глухими і слабкочуючими учнями. 18. Правила перекладу УЖМ.

Оцінювання навчальних досягнень

Вид роботи	%
------------	---

Відвідування аудиторних занять	20
Відповіді на запитання під час аудиторних занять	30
Індивідуальне завдання 1	10
Індивідуальне завдання 2	10
Підсумковий контроль (залік)	30
Всього	100

		Шкали оцінювання	
Бальна	ECTS	Національна	Заліків
90-100	A	Відмінно	Зараховано
80-89	B	Добре	
70-79	C		
66-69	D	Задовільно	
60-65	E		
35-59	FX	Незадовільно - з можливістю повторного виконання завдань	Не зараховано - з можливістю повторного виконання завдань
0-34	F	Незадовільно - з повторним вивченням дисципліни	Не зараховано - з повторним вивченням дисципліни

Додаткові бали	
Вид роботи та вимоги	Бал за стобальною шкалою
1. Проаналізувати відмінності між дактильним і жестовим мовлення на прикладі жестомовної особи.	10
2. Знайти та проаналізувати в дисертаціях на здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальної освіти та психології тематику досліджень із застосуванням УЖМ, дактильного мовлення.	10
3. Знайти в сучасному термінологічному словнику «Спеціальна педагогіка і психологія» основні терміни на позначення форм мови жестомовних осіб, охарактеризувати їх (концепція феномену глухоти, вчені, специфіка застосування).	10

Основна (обов'язкова) література
1. Закон України «Про забезпечення функціонування української мови як державної» № 5670 (2020). Розділ 1: Ст. 3. П. 6; Ст. 4. П.1-4; Розділ 5. Ст. 21. П. 5 Режим доступу https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2704-19 2. Засенко В.В. (2008). Дактилологія. Енциклопедія сучасної України. Т. 7.- Київ: Інститут енциклопедичних досліджень, С.496. Режим доступу http://lib.iitta.gov.ua/711107/ 3. Зборовська Н.А. (2007). Комунікативний підхід у взаємостосунках “дитина – дорослий”. Дидактичні та соціально-психологічні аспекти кор. роботи у спец. школі: наук.-метод. зб. Вип. 9. К.: “Актуальна освіта” 2007. С. 74-78. 4. Зборовська Н.А. (2014). Особливості соціальної ситуації розвитку та мовної компетентності учнів з порушеннями слуху. Освіта осіб з особливими потребами: шляхи розбудови. 2014. Вип. 6. С. 60-66. 5. Іванюшева Н.В., Зуєва Є.М. (2000). Тематичний відеословник жестової мови. Київ, 2000. 6. Іванюшева Н.В., Кульбіда С.В. (2005). Українська жести абетка. 64 с. 7. Іванюшева Н.В., Скурчинський В.В. (2020). Минуле і сучасне жестової мови: <i>жестівник</i>. К.: СПКТБ, 204 с. 8. Кондратюк С.С. (2021). Моделювання та розпізнавання жестів української дактильної абетки за допомогою кросплатформених технологій [Текст] : автореф. дис. ... канд. техн. наук : 01.05.03. Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. 20 с. 9. Краєвський Р.Г. (1964). Мова жестів глухих. К.: Рад. школа. 219 с. 10. Кульбіда С.В. (2008). Дактилологія українська. Енциклопедія освіти / АПН У; гол. ред. В.Г.Кремень. К.: Юрінком інтер, 2008. С.161-162. 11. Кульбіда С.В. (2018). Категорія імені в українській жестові мові. Теоретичне та методичне забезпечення навчання та виховання осіб з особливими освітніми потребами : зб. наук. праць. Вип. 8. Славянськ: Донбаський держ. пед. університет, 2018. С. 125-139. 12. Кульбіда С.В. (2010). Теоретико-методичні засади використання жестової мови у навчанні нечуючих: <i>монографія</i>. К.: ТОВ «Поліпром», 2010. 13. Кульбіда С.В. (2007). Українська дактилологія. Наук.-метод. посібник. Київ: Пед. думка, 2007. 256 с. 14. Кульбіда С. В. (2006). Правила дактилювання. <i>Дефектологія, 1, 39-41</i>. Режим доступу http://irbis-nbuv.gov.ua

Додаткова література та інші джерела інформації
1.Бондар В.І. (2003). Спеціальна педагогіка: <i>понятійно-термінологічний словник</i>. Луганськ: Альма-матер. 2.Спеціальна педагогіка і психологія: <i>сучасний термінологічний словник</i>. Л.І. Прохоренко, В.В.Засенко. Київ:Генеа, 2024. 3.Зборовська Н., Кульбіда С. (2007). Особливості лінгвістичного дослідження української жестової мови у доробку Р. Г. Краєвського. Жестова мова й сучасність : Зб. наук. праць. Вип. 2. К., 2007. С.197- 210. 4. Кульбіда, С.В. (2018). <i>Сучасні тенденції вивчення мов глухих як інформаційно-комунікативного засобу у міжнародному проекті “Spreadthesign”</i>. Всеукраїнська науково-практична конференція «Освіта осіб з особливими освітніми потребами: виклики сьогодення» 21.06.2018, Київ. Режим доступу http://lib.iitta.gov.ua/710996/

5. Кульбіда С.В. (2019). Лінгводидактичні засади вивчення української жестової мови: *монографія*. Київ: Інтерсервіс, 2019. 238 с.
6. Кульбіда С. В. (2005). Жестова мова по-білоруськи. *Наше життя*, 3, 5.
7. Кульбіда С.В. (2009). Українська жестова мова як природна знакова система. Жестова мова й сучасність : зб. наук. праць. 2009. Вип. 4. С. 218-239. Режим доступу <http://lib.iitta.gov.ua/1979>
8. Кульбіда С.В. (2005). Стан використання і вивчення жестової мови. Історія досліджень. Сучасні системи розвитку спеціальної освіти (укр.-канадський досвід. Матеріали міжнародної конференції. Київ-Едмонтон: Науковий світ, 2005. 75-83. Режим доступу: <http://lib.iitta.gov.ua/706131/>
9. Кульбіда С.В. (2017). Зародження жестової мови в освітніх осередках для глухих (поч. XIX ст. - поч. XX ст.). Зб. центру наук. публікацій "Велес" за мат. науково-практ. конференції 2 ч. : "Актуальні проблеми розвитку світової науки", м. Київ : зб. статей (рівень стандарту, акад. рівень). К.: Центр наукових публікацій, 2017. С. 56-62. Режим доступу <http://lib.iitta.gov.ua/707081/>
10. Кульбіда С.В. (2020). Освітній простір для всіх (застосування компетентнісного і білінгвального підходів в умовах модернізації освітньої діяльності). *Стратегія післядипломної освіти для сталого розвитку : монографія; за ред. Н.М. Рідей, Л.М. Панченко. 2 вид., доп. і перер., 229-256*. Київ: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2020.
11. Кульбіда С.В. (2012). Філософські підходи теоретико-методологічної бази спеціальної освіти: джерела розвитку нечуючої особистості. *Жестова мова й сучасність: збірник наукових праць*. Вип. 7. С. 175-196. Режим доступу <http://lib.iitta.gov.ua/1983>
12. Максименко Ю.П., Іванюшева Н.В., Щур Р.І. (1990). *Азбука жестів*. СПКТБ УТОГ.
13. Тищенко О.М., Кульбіда С. В. (2005). Українська жестова мова як об'єкт лексикографічної параметризації. Лексикографічний бюлетень. Вип. 12. Київ, 2005. С.37-42. Режим доступу <http://www1.nas.gov.ua>
14. Advances in the sign language development of deaf children / edited by B. Schick, M. Marschark, and P.E. Spencer. (2006) New York: Oxford University Press.
15. Baker, A., Beppie van den Bogaerde (2008). Code-mixing in signs and words in input to and output from children. In Sign Bilingualism: Language Development, Interaction, and Maintenance in Sign Language Contact Situation, Carolina Plaza-Pust and Esperanza Morales-López (eds.), 1–27. Amsterdam: John Benjamins.
16. Schick, B., Marschark, M., Patricia E. Spencer (2006). Advances in the Sign Language Development of Deaf and Hard of Hearing Children. Oxford: Oxford University Press.
17. Education and identity. A.W. Chickering, L. Reisser. – 2nd ed. (1993). San Francisco: Jossey-Bass Publishers.
18. Kulbida, S. (2019). Features of bilingual approach application in special institutions for deaf in Ukraine. *Education: Modern Discourses*, 2, 141-152. <https://doi.org/10.32405/2617-3107-2019-1-17> Режим доступу <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/719123>
19. Linguistics of American Sign Language : an introduction. C. Valli, C. Lucas, K. J. Mulrooney. – 4th ed. – (2005). Washington: Gallaudet University Press.
20. Advances in the sign language development of deaf children / edited by B. Schick, M. Marschark, and P.E. Spencer. (2006) New York: Oxford University Press.
21. Education and identity. A.W. Chickering, L. Reisser. – 2nd ed. (1993). San Francisco: Jossey-Bass Publishers.
22. Linguistics of American Sign Language : an introduction. C. Valli, C. Lucas, K. J. Mulrooney. – 4th ed. – (2005). Washington: Gallaudet University Press.

Електронні ресурси:

<http://www.lib.iitta.gov.ua>
<http://www.britishsignlanguage.com>.
www.lifeprint.com/dictionary.htm.
<http://www.spreadthesign.com>.

Методи навчання

Методи організації і здійснення навчально-мовної (мовленнєвої, комунікативної) діяльності; методи стимулювання і мотивації мовної, мовленнєвої, комунікативної діяльності; методи контролю і самоконтролю за ефективністю означених видів діяльності.

Інструменти, обладнання та програмне забезпечення

Опорні конспекти лекцій. Силабус. Мультимедійні презентації до курсу. Інтернет-зв'язок, дзеркала, дидактично-роздатковий матеріал з української дактилології, УЖМ.

Поведінка на курсі

Відвідування аудиторних лекційних та практичних (або онлайн-занять). Сумлінне виконання індивідуальних завдань та самостійна робота над опануванням форм мовлення.

Інформація про викладача

Основні публікації з тематики дисципліни

1. Кульбіда С.В. (2024). Жестова мова у Європейському мовному портфолію. Безбар'єрність в освіті осіб з особливими потребами: досвід та інновації. *Матеріали X Міжнародного конгресу зі спеціальної педагогіки та психології*. – Київ: ІСПП імені Миколи Ярмаченка НАПН України, 2024. С.238-241. Режим доступу <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/742977.pdf>
2. Кульбіда С.В. (2024). Європейське планування мовної політики: від прав до можливостей користувачів жестових мов. *Особлива дитина: навчання і виховання*, 115(3), 36-49. <https://doi.org/10.33189/ectu.v115i3.183> Вилучено https://ojs.csnukr.in.ua/index.php/Exceptional_child/article/view/183
3. Кульбіда С.В. (2024). Освітня практика осіб з особливими потребами у європейському досвіді. *Збірник наукових праць. Освіта осіб з особливими потребами: шляхи розбудови*, 2(25), 108-123. <https://doi.org/10.33189/epsn.v2i25.259>
4. Кульбіда С.В. (2024). Жестова мова у Європейському мовному портфолію. Безбар'єрність в освіті осіб з особливими потребами: досвід та інновації. *Матеріали X Міжнародного конгресу зі спеціальної педагогіки та психології*. – Київ: ІСПП імені Миколи Ярмаченка НАПН України, 2024. С.238-241. Режим доступу <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/742977.pdf>
5. Кульбіда С.В., Рибак О.А., Адамчук Н.Б. (2024). Українська жестова мова: *жестівник*. Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України. Відділ української жестової мови. Київ, 2024. 260 с.
6. Кульбіда С.В. (2021). Особливості комунікативної діяльності нечуючих учнів: *монографія*. Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України, відділ навчання жестової мови. Київ: Інтерсервіс. 200 с. <https://doi.org/10.33189/isp21.01>. Режим доступу: <https://ispukr.org.ua/articles/doi/Svitlana%20Kulbida.pdf>
7. Kulenko, V., Morska, N., Fesenko, G., Poperechna, G., Polishchuk, R., & Kulbida, S. (2022). The Natural Human Rights within the Postmodern Society: a Philosophical SocioCultural Analysis. *Postmodern Openings. Vol. 13, is. 1. - P. 186-197*. DOI: <https://doi.org/10.18662/po/13.1/391>. <https://www.webofscience.com/wos/woscc/full-record/WOS:000751672600010>
8. Kulbida, S. (2020). Linguistic personality in Ukrainian language education of deaf education direction. *Education: Modern Discourses*, 3, 131-142. <https://doi.org/10.37472/2617-3107-2020-3-13>
9. Кульбіда, С.В. (2018). Сучасні тенденції вивчення мов глухих як інформаційно-комунікативного засобу у міжнародному проекті "Spreadthesign". Всеукраїнська науково-практична конференція «Освіта осіб з особливими освітніми потребами: виклики сьогодення» 21.06.2018, Київ. Режим доступу <http://lib.iitta.gov.ua/710996/>
10. Кульбіда С.В. (2019). Лінгводидактичні засади вивчення української жестової мови: *монографія*. Київ: Інтерсервіс, 2019. 238 с.
11. Кульбіда С.В та ін. Концепція білінгвального навчання осіб з порушеннями слуху (2011). Режим доступу <https://lib.iitta.gov.ua/9292/>
12. Кульбіда С.В Українська жестова мова як природна знакова система. Режим доступу <https://lib.iitta.gov.ua/1979/>
13. Кульбіда С.В Жест як елемент жестикуляції. Локалізація – компонент жесту. Режим доступу <https://lib.iitta.gov.ua/1980/>
14. Кульбіда С.В Конфігурація – компонент жесту. DOI: <https://doi.org/10.33189/ectu.v4i89.6> Режим доступу <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/712622>
15. Кульбіда С.В Лексичне значення жесту. Режим доступу <https://lib.iitta.gov.ua/1981/>
16. Кульбіда С.В Орієнтовна модель опанування української дактилогії. *Дефектологія. Особлива дитина: навчання і виховання*, 2. С. 12-14. Режим доступу <https://lib.iitta.gov.ua/711529/>
17. Кульбіда С.В Орієнтовна модель опанування української дактилогії (продовження). *Дефектологія. Особлива дитина: навчання і виховання*, 3. С. 10-15. Режим доступу <https://lib.iitta.gov.ua/711530/>

Зворотній зв'язок

Тел. +380501435150
svk5554@gmail.com

Інше

Затверджено

Протокол № 6 від 10 / 06 / 2024 р.

Укладачі

Кульбіда С.В.

Завідувач відділу

Кульбіда С.В..